

УДК 321:74

Доценко М.О.¹,Сергієнко Т.І.²

¹ студ. гр. Ю-219 НУ «Запорізька політехніка»

² канд. політ. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПОПУЛІЗМ ЯК СПЕЦИФІЧНА ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що популізм це підвищена чутливість великих мас людей до простих пояснень складних проблем, до примітивних галасливих закликів; це демагогічні політичні дії політиків, які прагнуть використати цю чутливість. Популізм як політичне явище сягає своїм корінням у сиву давнину. На агорах грецьких полісів та в республіканському Римі політик, який умів «загравати» з народом, мав непогані шанси зробити кар'єру. Проте, досягнувши свою мету - владу, - популярний ватажок та трибун нерідко перетворювався на диктатора. Історія свідчить, що саме популізм прокладав шлях у політику майбутнім «отцям нації». Тоталітаризм у «популістській» формі є результатом страху розплати за те, що обіцяне не може бути втілене в життя.

Проте саме як політична течія популізм уперше з'явився у США наприкінці XX століття: тут у 1891 році було створено Народну партію. З того часу популізм продовжує переможно крокувати по планеті, втілюючись у різноманітних політичних програмах та партіях. Виникнувши як народний рух, що виражав настрої протесту проти різноманітних форм панування монополістичного капіталу в США, він видозмінювався і з'являвся на політичній арені то як «новий курс» Рузвельта в період Великої депресії у США, то як «гандизм» в Індії, то як «перонізм» в Аргентині, то як лівий

«гошізм», розповсюджений насамперед у колах французької інтелігенції і студентства, то як «християнський соціалізм», а також і в багатьох інших своїх формах.

Історичний досвід показує, що популізм як політичне явище виникає в країнах, де мають місце демократичні інститути (загальне виборче право, рівноправність громадян) і де суспільство як спільнота виборців виступає учасником політичного процесу. Тільки тоді апеляція до суспільних настроїв, спроби підлаштуватися під стереотипи масової свідомості можуть стати дієвим засобом завоювання влади [1, с. 377]. У довідкових виданнях популізм характеризується як «діяльність, що має метою забезпечення популярності в масах ціною не обґрунтованих обіцянок, демагогічних гасел і т. ін.» відтак популіст у сучасній політиці — це «діяч, що заграє з масами». Популізму притаманна ідеологічна простота, можна навіть сказати, примітивізм, що позбавляє його можливості стати засадою для виникнення інституціоналізованої партії, а тому відомий дослідник цього явища Д. Макре називає його «вбогим, хоча й впливовим типом мислення». Як свідчить історія, популізм подекуди зникав, розчиняючись у більш стабільних та чіткіше окреслених ідеологіях і політичних рухах. Один зі шляхів трансформації популізму вів до націоналізму, як у випадку франкістської Іспанії або Індонезії часів Сухарто. Популізм включає критику існуючого режиму, а також може бути заснований на ідеях націоналізму, расизму або релігійного фундаменталізму. Багато популістів представляють себе захисниками окремих регіонів або окремих соціальних груп, таких як, наприклад, працівники, жінки, містяни, селяни, працівники якоїсь галузі промисловості тощо. В риториці популісти часто використовують дихотомію (принцип «або-або», тобто «третього не дано») і стверджують, що виражають інтереси більшості населення. До найпоширенішої термінології популізму належать вислови «пряма демократія», «авторитетний лідер», «антинародний уряд», «бюрократія», «корупція». Популісти часто стверджують, що соціальні проблеми мають прості рішення. Як рішення пропонується боротьба з владою політичних угруповань або корпорацій, боротьба з корупціонерами та бюрократами, залучення до управління представників народу.

Розмаїття ідей популізму створює основу для демократичних, консервативних, реакційних тенденцій і, відповідно, різних його оцінок - «лівий популізм», «правий популізм». Ключовим словом лівих популістів є справедливість у її примусово-розподільчому варіанті. У правих - це слово «порядок», під яким мається на увазі найчастіше порядок поліцейської держави. Популізм розповсюджений найбільшою мірою серед верств з низьким рівнем політичної і правової культури і в умовах ще не окріплих структур народовладдя. Нездатність має відрізнити демагогію від

реалістичних пропозицій, чорно-біле бачення світу, готовність обожнити чергового кумира і ненавидіти його конкурентів - усі симптоми невисокої політичної культури досить активно використовуються популістськими лідерами для мобілізації суспільної підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАННОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сергієнко Т.І. Теоретико-методологічні підходи до розуміння політичної ідеології та її вплив на розвиток суспільства // The 4th International scientific and practical conference «Science, society, education: topical issues and development prospects» (March 16-17, 2020) SPC «Sci-conf.com.ua», Kharkiv, Ukraine. 2020. С. 376-380.